

DR. VLADIMIR GLOBOČNIK **DR. WLADIMIR GLOBOČNIK**
PLEMENITI SORODOLSKI **EDLER VON SORODOLSKI**

Joc Triglav

V nekdanjem Avstrijskem časopisu za geodezijo (nem. *Österreichische Zeitschrift für Vermessungswesen*, danes *Österreichische Zeitschrift für Vermessung und Geoinformation* – VGI) je pred okroglo sto leti izšel uvodni prispevek slovitega in uglednega dunajskega profesorja dr. Eduarda Doležala, ki je bil takrat in še desetletja zatem tudi urednik tega časopisa, leta 1910 pa je tudi ustanovil mednarodno združenje International Society for Photogrammetry (ISP, današnji ISPRS) in bil njegov prvi predsednik. Profesor dr. Eduard Doležal je svoj prispevek napisal ob upokojitvi dr. Vladimirja Globočnika (19. 11. 1860 – 27. 3. 1939), takratnega sekcijskega načelnika in generalnega direktorja avstro-ogrske Cesarsko-kraljeve generalne direkcije zemljiško-davčnega katastra (slika 1).

Slika 1: Naslovna stran Avstrijskega časopisa za geodezijo z naslovnim člankom, ki je ob upokojitvi dr. Vladimirja Globočnika izšel pred okroglo stotimi leti (<http://www.ovg.at/de/vgi-die-zeitschrift/ausgabe/872/>).

To dejstvo sem kot eno od stoletnih časovnih iztočnic uporabil v svoji predstavitvi ob 200-letnici razvoja katastra na Slovenskem na letošnjem Geodetskem dnevu. V tem prispevku pa je v obliki prevoda prispevka prof. dr. Eduarda Doležala podan podrobnejši zapis o tem Slovencu, ki je bil v začetku prejšnjega stoletja na čelu avstro-ogrškega katastra. Dodan je tudi dobesedno citirani zapis celotnega prispevka v nemščini. V ta namen sem le uredil besedilo, nastalo z optično prepoznavo besedila (angl. OCR – *optical character recognition*) izvirnega prispevka, ki je bil objavljen leta 1917 v Avstrijskem časopisu za geodezijo.

Najprej si torej preberimo prevod zapisa prof. dr. Eduarda Doležala ob upokojitvi dr. Vladimira Globočnika plemenitega Sorodolskega, objavljenega januarja 1917 v 1. številki letnika XV takratnega Avstrijskega časopisa za geodezijo, za njim pa še izvirno besedilo v nemščini:

»Rojen 19. novembra 1860 v Čakovcu (Czakathurn) na Madžarskem, je Globočnik prejel temeljito izobrazbo od svojih staršev. Njegov na Kranjskem nepozabljeni oče je imel visok položaj v politični upravi Kranjske in služil tudi kot član te kronske dežele v dunajskem državnem zboru. Svoje gimnazijske študije je Globočnik opravil v Ljubljani in Trstu, kjer je opravil maturitetni izpit leta 1878, nato pa je odšel na študij na Univerzo v Gradcu, od koder se je kasneje preselil na alma mater na Dunaju.

Po opravljenih zahtevanih državnih izpiti je Globočnik leta 1882 začel kot konceptni pripravnik finančne direkcije v Trstu z delom v javnih službah in leta 1884 zaključil doktorski študij na Pravni fakulteti Univerze v Gradcu. V sedmih letih službovanja v pristaniškem mestu na Jadranu je imel mladenič priložnost temeljito spoznati vse veje davčnega poslovanja. Njegova dejavnost izven tržaškega finančnega urada mu je omogočila spoznavanje potreb podeželskega prebivalstva in na ta način je pridobil pomembne izkušnje za svojo poklicno pot.

Veselje do ustvarjalnosti in zmožnosti strokovnega razmišljanja so se Globočniku potrdile z zaposlitvijo v oddelku realnih davkov ministrstva za finance maja leta 1889. V tem oddelku, in kasneje v proračunskem oddelku kreditnega oddelka, je razširil obseg svojih finančnih sposobnosti; s svojo delovno etiko, strokovnim razmišljanjem in objektivnostjo njegovih odločitev ter urbanim in svetovalnim razmišljanjem je pridobil zaupanje in spoštovanje svojih kolegov in nadrejenih.

Leta 1897 je Globočnik prišel kot zastopnik referenta dvornega svetnika dr. barona Mensi-Klarbacha spet v oddelek realnih davkov in tako v razmeroma mladih letih nadaljeval na položaju, na katerem je lahko polno uporabil svoje znanje in svojo visoko delovno energijo za uspešen razvoj. Njegova temeljita učinkovitost je bila po odhodu barona Mensi-Klarbacha priznana leta 1899 z namestitvijo za referenta in leta 1900 z napredovanjem v ministrskega svetnika. Ko je leta 1910 potekala ponovna vzpostavitev generalne direkcije zemljiško-davčnega katastra, enako zaželena z vidika nacionalne geodetske službe kot ugleda poklica geodeta, je bil imenovan za generalnega direktorja v IV. vrednostnem razredu in pridobil naziv sekcijskega načelnika.

Na vseh položajih je Globočnik s svojim delom dosegal številne uspehe, še posebej pa je bil vesel, da se je pri svojih odločitvah in navodilih lahko zanesel na podporo in nasvete, ki sta mu jih nudila dva stara mojstra avstrijskega katastra, dvorna svetnika Broch in Jusa. Pod njegovim vodstvom so na novo izdali poligonalno inštrukcijo (nem. *Polygonalinstruktion*) in inštrukcijo za delo z mersko mizo (nem. *Messtischinstruktion*) ter druga navodila za geodetska dela. Njegova je bila tudi pobuda za reorganizacijo litografskega inštituta, kakor tudi celovita prenova pravil za reprodukcijo katastrskih operativ v skladu s sodobnimi znanstvenimi načeli.

Povečal in opremil je oddelke za novo izmero, zmanjšal je katastrske okraje tako glede potreb po vzdrževanju evidenc kot glede ljudi, poenostavil je upravno urejanje postopkov za vzdrževanje evidenc in uvedel nujne dopolnitve. Dragocena je zbirka zakonov in predpisov (op. p.: slika 2) o zemljiško-davčnem katastru in njegovem vzdrževanju *Zusammenstellung der Gesetze und Vorschriften betreffend den Grundsteuerkataster und dessen Evidenzhaltung, dann der sonstigen Gesetze und Vorschriften über die Grundsteuer*, ki je bila leta 1912 s strani generalne direktcije zemljiško-davčnega katastra izdana v novi izdaji. Občasno so izhajali tudi zvezki uradnih objav (nem. *Mitteilungen der k. k. Generaldirektion des Grundsteuerkatasters*) z odredbami, odloki, spremembami inštrukcij itd. V severozahodnem delu Štajerske je bila začeta in testno izvedena nova triangulacija (nem. *Neutriangulierung*) z navezavo na mrežo stopinjskih merjenj (nem. *Gradmessungsnetz*) cesarsko-kraljevega Vojnogeografskega inštituta. Posebej je bil Globočnik zaposlen z vprašanjem standardizacije triangulacijskih del, to je s problemom, da se skoncentrirajo v enem oddelku, kar je nesporno v interesu ekonomike delovne učinkovitosti in najvišjega pomena glede skrbnosti pri porabi državnih sredstev za katastrske namene.

Za katastrsko osebje je bil Globočnik očetovski prijatelj, brez vsake pristranskosti glede nacionalnih ali političnih vprašanj, upravičene zahteve in pravice pa je ob vsakem času obravnaval s toplino in energijo. Zelo presenetljivo je, kaj je tako razumevajoč generalni direktor v tem pogledu dosegel, in že sama primerjava stanja iz leta 1899 s stanjem v letu 1912 jasno pokaže, da mu uradništvo katastra dolguje trajno zahvalo.

Te posebne Globočnikove skrbnosti se razen na njegova človeško naravnana občutenja navezujejo na dve njegovi posebej značilni lastnosti, to je skorajda prirojeni in tudi zgodaj razviti tehniški čut, ki mu je kot pravniku omogočil hitro in zanesljivo razumevanje tehniških geodetskih vprašanj, ki je v geodetskih strokovnih krogih pogosto zbujalo občudovanje, prav tako kot to, da je visoko cenil pomembnost tehniškega dela v modernem gospodarskem življenju.

Le redkim je znano, da je Globočnik tudi velik prijatelj umetnosti in visoko izobražen poznavalec umetnosti. Od mladosti in tudi v zrelih letih vse do današnjih dni ga življenjsko privlači spoznavanje tujih dežel, tujih ljudstev ter njihovih navad in običajev. Že kot študent na univerzi je dalj časa preživel v Berlinu in Rimu, kakor tudi v drugih nemških in italijanskih mestih. Načrtovano izvedena potovanja, na katerih je po vrsti prekriziral vse evropske države, so mu dala vpogled v pokrajinske značilnosti držav, posebnosti njihovega prebivalstva in usmeritve javnega življenja ter ga seznanila z mojstrovinami arhitekture in umetnosti, z vsemi čudovitimi kronskimi pričami evropske kulture, ki so v pričujoči svetovni vojni na tako težki preizkušnji. Na svojih poteh je iskal in našel tudi vpogled v katastrske institucije tujih držav. Od Nordkapa vse do Sicilije in od Gibraltara vse do Urala je spoznal našo staro celino, obiskal pa je tudi severno Afriko in Egipt, azijski del Turčije in Palestino. Obvladovanje sodobnih svetovnih jezikov in poznavanje več slovanskih jezikov so Globočniku na njegovih potovanjih omogočali užitek in zbiranje vtisov, ki so običajnim popotnikom nedostopni.

S teh potovanj, ki so izpolnjevala tega neutrudno aktivnega moža, se je vračal s svežim veseljem do dela in svežo delovno energijo na njemu tako ljubo delovno mesto na katastru.

Njegovi veliki dosežki v času njegove uradniške kariere so bili večkrat priznani pri najvišjih organih s posebnimi odlikovanji, kot je podelitev Reda Leopolda leta 1906 in križa z zvezdo Reda Franca Jožefa leta 1909. V juniju leta 1906 je Globočnik posredoval prošnjo za upokožitev in ob tej priliki so mu podelili tudi odlikovanje avstrijskega Reda železne krone II. razreda.

Pri polni telesni in duševni svežini se poslavlja od uradne službe, z velikim veseljem in zadoščenjem pa se lahko ozre na pomembna odlikovanja, ki mu jih je podelilo Njegovo visočanstvo pokojni cesar Franc Jožef I.

V krogih geodetskih tehnikov ne bomo pozabili, kako je Globočnik pravilno prepoznal visoko pomembnost katastrskega sistema in energično podpiral njegov tehniški razvoj, pri tem pa se posebej veselil njegovega bodočega razcveta kot tehniške službe na podlagi združitve celotne državne geodetske službe, in je pri tem vsekakor učinkovito sodeloval, kadar se mu je med njegovimi aktivnostmi za to ponudila priložnost.

Naj bo dragemu sekcijškemu načelniku Globočniku, ki ga uradniki katastra in vsi, ki smo imeli priložnost priti z njim v stik, nedeljivo občudujemo, podarjena prijetna življenjska jesen!

Na vseh delovnih mestih, ki jih je zasedal, se je izkazal kot preudaren in odgovoren ter v svojem veselju do dela neutruden državni uslužbenec, z nesebičnim in zelo srčnim zavzeanjem za interese svojih uslužbencev pa si je v njihovih srcih zagotovil trajne hvaležne spomine.

Doležal.«

Slika 2: Naslovna stran Zbirke zakonov in predpisov o zemljiško-davčnem katastru in njegovem vzdrževanju iz leta 1912, izdana v času, ko je bil generalno direkcijo katastra vodil dr. Vladimir Globočnik.

ÖSTERREICHISCHE ZEITSCHRIFT FÜR VERMESSUNGSWESEN.

ORGAN

DES

VEREINES DER ÖSTERR. K. K. VERMESSUNGSBEAMTEN.

Redaktion: Hofrat Prof. E. Doležal und Baurat S. Wellisch.

Nr. 1.

Wien, 1. Jänner 1917.

XV. Jahrgang.

Generaldirektor
Sektionschef Dr. Wladimir Globočnik
Edler von Sorodolski.

Am 19. November 1860 zu Czakathurn in Ungarn geboren, erhielt Globočnik im elterlichen Hause eine sorgfältige Erziehung. Sein in Krain unvergessener Vater bekleidete ein hohes Amt in der politischen Verwaltung Krains und wirkte auch als Abgeordneter dieses Kronlandes im Reichsrate. Seine Gymnasialstudien machte Globočnik in Laibach und Triest, wo er im Jahre 1878 die Maturitätsprüfung ablegte und bezog sodann die Universität in Graz, von wo er später an die Alma Mater in Wien übersiedelte.

Nach Ablegung der vorgeschriebenen Staatsprüfungen trat Globočnik am 8. August 1882 als Konzeptspraktikant der Finanz-Direktion in Triest in den Staatsdienst und erwarb im Jahre 1884 das Doktorat an der juridischen Fakultät der Universität in Graz. Während sieben Dienstjahren in der Hafenstadt an der Adria hatte der junge Mann Gelegenheit, alle Zweige der Finanzverwaltung gründlich kennen zu lernen. Seine Verwendung außerhalb der Triester Finanz-zentrale machte ihn auch mit den Bedürfnissen der Landbevölkerung vertraut und er gewann auf diese Weise wichtige Einblicke für seine künftige Laufbahn.

Die Schaffensfreudigkeit und die sachliche Tüchtigkeit Globočnik's wurden durch die Einberufung in das Realsteuerdepartement des Finanzministeriums im Mai 1889 anerkannt. In diesem Departement und später in Budgetdepartements der Kreditsektion erweiterte er den Umfang seiner finanziellen Kenntnisse und erwarb sich durch seinen regen Arbeitseifer, die sachliche Tüchtigkeit und Objektivität seiner Referate und die Urbanität und Konzilianz seines Wesens das Vertrauen und die Wertschätzung seiner Kollegen und Vorgesetzten.

Im Jahre 1897 kam Globočnik als Vertreter des Referenten Hofrats Dr. Freiherrn von Mensi-Klarbach wieder in das Realsteuerdepartement und erlangte so in verhältnismäßig jungen Jahren eine Stellung, in der er seine Fähigkeiten und seine hohe Arbeitskraft zur vollen und von Erfolg begleiteten Entfaltung bringen konnte. Seine verdienstvolle Tätigkeit wurde nach dem Abgange des Barons Mensi-Klarbach im Jahre 1899 durch Bestellung zum Referenten und im Jahre 1900 durch Beförderung zum Ministerialrate gewürdigt. Als im Jahre 1910 die vom Standpunkte des staatlichen Vermessungswesens wie des Ansehens der Geometerschaft

gleich wünschenswerte Wiedererrichtung der Generaldirektion des Grundsteuerkatasters stattfand, wurde er zum Generaldirektor in der IV. Rangklasse ernannt und mit dem Titel eines Sektionschefs ausgezeichnet.

In allen diesen Stellungen war Globočnik's Wirken von vielseitigen Erfolgen gekrönt, wobei es ihm besonders zu statten kam, daß er sich bei seinen Entschlüssen und Anordnungen der Unterstützung und des Rates der beiden Altmeister des österreichischen Katasterwesens erfreuen konnte, der Hofräte Broch und Jusa. Unter seiner Leitung wurde die Polygonalinstruktion neu aufgelegt und die Meßtischinstruktion nebst anderen Befehlen für die Ausführung von Vermessungsarbeiten neu verfaßt, seiner Initiative ist auch die Reorganisation des Lithographischen Institutes sowie die vollständige Neuregelung der Reproduktion der Katasteroperale nach modernstem Stande der Wissenschaft zu verdanken.

Die Neuvermessungs-Abteilungen wurden vermehrt und ausgestaltet, die Vermessungsbezirke, den Bedürfnissen der Evidenzhaltung und der Bevölkerung entsprechend, verkleinert, in den amtlichen Erledigungen der Evidenzhaltungsgeschäfte Vereinfachungen oder notwendige Ergänzungen eingeführt. Eine wertvolle Sammlung: "Zusammenstellung der Gesetze und Vorschriften betreffend den Grundsteuerkataster und dessen Evidenzhaltung, dann der sonstigen Gesetze und Vorschriften über die Grundsteuer" wurde im Jahre 1912 in neuer Auflage von der Generaldirektion herausgegeben, und in zwanglosen Heften erscheinende "Mitteilungen der k. k. Generaldirektion des Grundsteuerkatasters" bringen amtliche Verfügungen, Erlässe, Änderungen in den Instruktionen usw. Die Neutriangulierung im Anschlusse an das Gradmessungsnetz des k. u. k. Militärgeographischen Institutes wurde in die Wege geleitet und eine Probearbeit im nordwestlichen Teile Steiermarks durchgeführt. Besonders intensiv beschäftigte sich Globočnik mit der Frage der Vereinheitlichung der Triangulierungsarbeiten, das ist die Konzentrierung derselben in einem Amte, einem Problem, welches unstrittig im Interesse der Ökonomie der Arbeitsleistungen und der Schonung des finanziellen Aufwandes des Staates für die Katasterzwecke von allerhöchster Bedeutung ist.

Für das Katasterpersonal war Globočnik ein väterlicher Freund, der frei von jeder Parteilichkeit in nationalen und politischen Fragen urteilte und der für berechtigte Forderungen und Ansprüche jederzeit mit Wärme und Energie eintrat. Ganz überraschend ist das von dem einsichtigen Generaldirektor in dieser Hinsicht Erreichte und ein bloßer Vergleich des Status vom Jahre 1899 mit dem des Jahres 1912 läßt schon deutlich sehen, wie sehr die Beamtschaft des Katasters ihm zu bleibendem Danke verpflichtet ist.

Diese besondere Fürsorge Globočnik's ist neben seiner humanen Gesinnungsweise gewiß auch auf zwei besonders charakteristische Züge seines Wesens zurückzuführen, das ist ein geradezu angeborenes und auch frühzeitig entwickeltes technisches Empfinden, welches den Juristen zur raschen und sicheren Erfassung vermessungstechnischer Fragen in einem Maße befähigte, welches oft die Verwunderung der Fachkreise hervorrief und die hohe Wertschätzung, die er stets der Bedeutung der technischen Arbeit im modernen Wirtschaftsleben zollte.

Nur wenigen dürfte es bekannt sein, daß Globočnik auch ein großer Kunstfreund und hochgebildeter Kunstkennner war, daneben besaß er seit seiner Jugend und auch in reiferen Jahren bis zum heutigen Tage einen lebhaften Drang fremde Länder, fremde Völker, Sitten und Gebräuche kennen zu lernen. Schon als Universitäts Hörer hielt er sich längere Zeit in Berlin und Rom, sowie in anderen deutschen und italienischen Städten auf. Planmäßig unternommene Reisen, auf denen er der Reihe nach alle europäischen Länder durchquerte, gaben ihm Einblick in ihre landschaftliche Beschaffenheit, in die Eigenart ihrer Bevölkerung, in die Richtungen des öffentlichen Lebens und machten ihn vertraut mit den Meisterwerken der Architektur und der bildenden

Kunst, mit allen den herrlichen Kronzeugen jener europäischen Kultur, die in dem gegenwärtigen Weltkrieg eine so harte Belastungsprobe erfährt; hierbei suchte und fand er auch Einblick in katastrale Einrichtungen fremder Staaten. Vom Nordkap bis nach Sizilien, von Gibraltar bis zum Ural hat er unseren alten Kontinent kennen gelernt und außerdem noch Nordafrika und Ägypten, die asiatische Türkei und Palästina besucht. Die Beherrschung der modernen Weltsprachen und die Kenntnis mehrerer slawischer Idiome ermöglichten es Globočnik auf seinen Reisen einen Genuß zu empfinden und Eindrücke zu sammeln, die dem Durchschnitt der Vergnügungsreisenden versagt bleiben müssen.

Von diesen Reisen, welche die Erholung des unermüdetlich tätigen Mannes bildeten, kehrte er stets mit frischer Arbeitslust und Arbeitskraft zu der ihm lieb gewordenen Beschäftigung im Dienste des Katasterwesens zurück.

Seine großen Verdienste während seiner amtlichen Laufbahn wurden wiederholt Allerhöchsten Ortes durch besondere Auszeichnungen anerkannt, so durch Verleihung des Leopoldsordens im Jahre 1906 und des Komturkreuzes des Franz Josef Ordens mit dem Stern im Jahre 1909.

Als im Juni 1916 über Globočnik's Ansuchen seine Versetzung in den dauernden Rubestand erfolgte, wurde ihm noch der österreichische Orden der Eisernen Krone II. Klasse verliehen.

Der in voller körperlicher und geistiger Frische aus der amtlichen Tätigkeit Scheidende kann mit stolzer Freude und Genugtuung auf die bedeutenden Auszeichnungen zurückblicken, die ihm durch die Gnade Sr. Majestät des verewigten Kaisers Franz Josef I. zuteil wurden.

In den Kreisen der Vermessungstechniker wird es stets unvergessen bleiben, wie Globočnik die hohe Bedeutung des Katasterwesens richtig erkannt und dessen technische Ausgestaltung energisch gefördert hat, wie er insbesondere die künftige Entfaltung desselben als technisches Amt durch Zusammenfassung des gesamten staatlichen Vermessungswesens stets mit aufrichtiger Freude herbeigesehnt hat und an derselben gewiß tatkräftig mitgewirkt hätte, wenn während seiner Aktivität die Gelegenheit hierzu eingetreten wäre.

Möge Sektionschef von Globočnik, für den die Beamtschaft des Katasters und alle, die Gelegenheit hatten, mit ihm in Berührung zu kommen, eine ungeteilte Wertschätzung empfinden, ein angenehmer Lebensherbst beschieden sein !

Er hat sich in allen Stellungen, die er bekleidete, als ein umsichtiger und pflichtgetreuer, in seiner Arbeitslust niemals ermüdender Diener des Staates erwiesen und durch sein selbstloses und hochherziges Eintreten für die Interessen seiner Beamtschaft sich in den Herzen derselben ein unvergängliches, dankbares Gedenken gesichert.

Doležal.

(Vir: ÖGK- Österreichische Geodätische Kommission)

Na koncu dodajam tudi zapis ob smrti dr. Globočnika na Dunaju, ki je shranjen v digitalni knjižnici (<https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-8KAVMGYQ/>).

»Dr. Vladimir Globočnik. V svojem stanovanju na Dunaju, Schellinggasse, je umrl dne 27. marca t. l. v 79. letu sekcijski načelnik v p. dr. Vladimir Globočnik pl. Sorodolski, sin bivšega vladnega svetnika, dolgoletnega postojnskega okrajnega glavarja in slovenskega kulturnega delavca Antona Globočnika pl. Sorodolskega iz znane fužinarske rodbine Globočnikov v Železnikih in Ane, roj. Terčič.

Vladimir Globočnik se je rodil dne 19. novembra 1860 v Čakovcu, kjer je bil takrat njegov oče okrajni predstojnik. Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani in v Trstu (matura 1878), univerzo v Gradcu in na Dunaju (doktorat prava leta 1884). Že leta 1882 je vstopil kot konceptni pripravnik pri finančnem ravnateljstvu v Trstu ter tam napredoval za finančnega komisarja. Leta 1889 je bil poklican v finančno ministrstvo na Dunaj, kjer je leta 1897 postal sekcijski svetnik in namestnik referenta v oddelku za realne davke, leta 1900 ministrski svetnik, leta 1910 pa sekcijski načelnik in generalni ravnatelj zemljiškega katastra. V tej lastnosti je preosnoval in poenostavil avstrijski davčni kataster v administrativnem in tehničnem pogledu. Izdal je tudi zbirko 'zakonov in predpisov o katastru zemljiškega davka in njegovi razvidnosti' ter uvedel izdajo uradnih izvestij c. kr. generalne direkcije katastra zemljiškega davka. Leta 1916 je stopil v pokoj, ki ga je preživeljal na Dunaju tudi po zlomu Avstro-Ogrske. Do predzadnjih let je rad prihajal v Slovenijo ter redno obiskoval razen Postojne, kjer je pokopana njegova rodbina, tudi rojstni kraj očetov, Železnike. Lep, velik in čvrst, je bil navdušen turist in se še z 71-mi leti povzpел na Ratitovec. Njegova srčna želja, da bi počival v rodbinski grobnici v Postojni, se mu ni izpolnila. Pokopan je na dunajskem pokopališču. «

C. KR. GENERALNA DIREKCIJA ZEMLJIŠKO-DAVČNEGA KATASTRA, 1810–1918

Čisto za konec pa za bolj celovito informacijo še kratek pregled zgodovine delovanja cesarsko-kraljeve generalne direkcije zemljiško-davčnega katastra, urejeno povzet po opisu arhivskega fonda SI AS 1102 (<http://arsq.gov.si/query/detail.aspx?ID=25397>):

1810–1827	K. k. Grundsteuerregulierungs-Hofkommission	C. kr. dvorna komisija za regulacijo zemljiškega davka
1827–1848	K. k. Vereinigte Hofkanzlei	C. kr. združena dvorna pisarna
1848–1850	K. k. Finanzministerium	C. kr. finančno ministrstvo
1850–1864	K. k. Generaldirektion des Grundsteuerkatasters	C. kr. generalna direkcija zemljiško-davčnega katastra
1864–1865	K. k. Generaldirektion für die direkten Steuern	C. kr. generalna direkcija za direktne davke
1865–1910	K. k. Finanzministerium	C. kr. finančno ministrstvo
1910–1918	K. k. Generaldirektion des Grundsteuerkatasters	C. kr. generalna direkcija zemljiško-davčnega katastra

S cesarskim ukazom 21. 8. 1810 je bila ustanovljena Dvorna komisija za regulacijo zemljiškega davka (nem. *K. k. Grundsteuerregulierungs-Hofkommission*), ki naj uredi sistem regulacije zemljiškega davka. Njeno delo je bilo v letih 1813–1815 prekinjeno. Komisija je vodila dela pri stabilnem katastru, ki je bil zapovedan s cesarskim ukazom dne 23. 12. 1817. Katastrska merjenja je vodil department za merjenja (nem. *Vermessungs-department*), ki se je delil na dva oddelka: I. za trigonometrično regulacijo in litografski inštitut (nem. *Abteilung für die trigonometrische Triangulierung und das Lithographische Institut*) in II. za mapiranje ali detajlno merjenje (nem. *Abteilung für die Mappierung oder Detailvermessung*). Leta 1818 je bila ustanovljena za izvedbo triangulacije Podkomisija triangulacijskega in kalkulacijskega biroja (nem. *Unterkommission des Triangulierungs- und Kalkülbüros*). Konec leta 1827 je Dvorna komisija za regulacijo zemljiškega davka prenehala delovati in njene posle je prevzela Združena dvorna pisarna (nem. *Vereinigte Hofkanzlei*) do leta 1848. Najvišje vodstvo tehničnih del je prevzela Centralna komisija katastrskega merjenja (nem. *Katastralvermessungs-Zentralkommission*). Ta je bila 1831 razpuščena in leta 1835 ponovno

vzpostavljena. V letih 1848–1850 so bili posli katastrskih operacij podrejeni C. kr. finančnemu ministrstvu (nem. *K. k. Finanzministerium*). Leta 1850 je bila ustanovljena Generalna direkcija zemljiško davčnega katastra (nem. *Generaldirektion des Grundsteuerkatasters*), delovala je do 1864. Po letu 1850 sta bila oba oddelka ločena in Triangulacijski in kalkulacijski biro je prešel v delokrog Vojnega ministrstva (nem. *K. k. Kriegsministerium*). V letu 1860 se oba oddelka ponovno združita in Podkomisija triangulacijskega in kalkulacijskega biroja se preimenuje v Direkcijo triangulacijskega in kalkulacijskega biroja (nem. *Direktion des Triangulierungs- und Kalkülbüros*). Leta 1864–1865 je prevzela posle Generalne direkcije zemljiškega katastra Generalna direkcija za direktne davke (nem. *Generaldirektion für die direkten Steuern*). Od 1865 je spadal zemljiško davčni kataster pod Sekcijo za upravno službo (nem. *Sektion für den Verwaltungsdienst*) C. kr. finančnega ministrstva. Dne 24. 5. 1869 je bil izdan zakon o regulaciji zemljiškega davka. Zakon o evidenci zemljiško-davčnega katastra 23. 5. 1883 je poveril to nalogo Finančnemu ministrstvu. Leta 1890 je bil v Finančnem ministrstvu ponovno ustanovljen Triangulacijski in računski biro. Dne 30. 3. 1910 je bila ustanovljena Generalna direkcija zemljiško davčnega katastra (nem. *K. k. Generaldirektion des Grundsteuerkatasters*). Njen generalni direktor je bil dr. Vladimir Globočnik, ki smo ga iz vsebine na spletu dosegljivih arhivskih gradiv predstavili v tem prispevku.

Dobrodošla bi bila še kakšna fotografija dr. Vladimirja Globočnika, ki glede na njegovo svetovljanstvo in številna potovanja zagotovo obstaja, verjetno med avstrijskimi ali domačimi analognimi muzejskimi oziroma arhivskimi gradivi ali v zasebnih slikovnih virih na območjih Postojne ali Železnikov.

Literatura in viri:

Doležal, E. (1917). Generaldirektor Sectionschef Dr. Wladimir Globočnik Edler von Sorodolski. *Österreichische Zeitschrift für Vermessungswesen*, 15 (1), 1–4.
<http://www.ovg.at/de/vgj-die-zeitschrift/ausgabe/872/>

R. A. (01. 08. 1939). *Slovenski pravnik*, 53 (7–8), 210–211.

<https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-8KAVMGYQ/>

SI AS 1102. C. kr. generalna direkcija zemljiško-davčnega katastra, 1819–1914 (Fond).

<http://arsq.gov.si/query/detail.aspx?ID=25397>

Dr. Joc Triglav, univ. dipl. inž. geod.

Območna geodetska uprava Murska Sobota

Lendavska ulica 18, SI-9000 Murska Sobota

e-pošta: joc.triglav@gov.si